

References:

1. Охріменко С. А., Скліфос К. Ф. Інформаційна безпека для економістів. Лабораторія Інформаційної безпеки. URL: http://security.ase.md/publ/ru/pubru106/o_s.html.
2. Bogdanova V., Chiriac L. The digital publishing platform joomag for organizing independent work of students. *Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя*: II Міжнар. наук.-практ. WEB-форум (March 25, 2020). Харків: «Мадрид», 2020. С. 201-202.
3. Bogdanova V., Chiriac L. Pedagogical modeling of the process of teaching the university discipline «Information security». The XXIX Conference on Applied and Industrial Mathematics (August 25-27, 2022). Chişinău: US Tiraspol, 2022. Pp.61-66.

Гребенюк А. М.,
*завідувач кафедри економічної
та інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат технічних наук, доцент*

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗЛОЧИННОГО СВІТУ

На теперішній час криптовалюта вже відкрила нові ринки та зробила світову економіку більшою та глибше інтегрованою. Ми бачимо лише початок того, що може запропонувати ця технологія. На сьогоднішній день як в Україні так і в світі зростає ажітаж навколо криптовалюти, оскільки використання криптовалюти різко зростає, а вартість біткойнів досягає рекордних значень. Також в світі зростає тенденція проведення злочинних обороток а не тільки використання криптовалюти для легальних законних транзакцій.

Криптовалюти служать фінансовою основою для багатьох незаконних обороток, таких як:

- відмивання грошей;
- шахрайство;
- незаконним обігом наркотиків;
- торгівля людьми;
- експлуатація дітей;
- торгівля на темному ринку;
- кіберзлочинність;
- фінансування терору.

Криптовалюти як цифрові активи легко зберігати. Зберігання інформації криптогаманця не потребує фізичного простору, на відміну від купи купюр. Це означає, що вони не привертають увагу ні злодіїв, ні, що найголовніше для злочинців, влади. Криптовалюти також легко переказувати як на місцевому, так і на міжнародному рівнях, без ризику конфіскації.

Легкі перекази створюють умови для крадіжки та відмивання коштів злочинцями. Криптовалюти передаються за лічені хвилини, і немає можливості скасувати транзакції після їх підтвердження майнерами.

У 2021 році злочинність, пов'язана з використанням криптовалюти, досягла нового історичного максимуму: протягом року незаконні адреси отримали 14 мільярдів доларів США проти 7,8 мільярдів доларів у 2020 році.

Але ці цифри не розповідають всю історію. Використання криптовалюти зростає швидше, ніж будь-коли раніше. За всіма криптовалютами, які відстежує Chainalysis, загальний обсяг транзакцій зріс до 15,8 трильйона доларів у 2021 році, що на 567 % більше, ніж у 2020 році [6].

Криптовалюта є цифровими грошами, в основі якої лежить технологія криптографії, тобто шифрування даних. Така валюта не має фізичного вигляду, а існує тільки в електронному вигляді, тобто є комп'ютерним кодом. Криптовалюта створюється шляхом майнінгу (англ. mining – видобуток в шахті). Під майнінгом називають вирішення певного криптозавдання шляхом повного перебору завданого алгоритму за допомогою спеціального технічного обладнання для підтвердження транзакцій та забезпечення безпеки криптовалютної мережі.

З огляду на чинні норми законодавства України (Цивільний кодекс України, Закон України «Про Національний банк України», Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», Закон України «Про інформацію» та інші) поняття «крипто валюта» та регулювання операцій з нею не підпадають під режим регулювання [1-4]:

- криптовалюта не існує у формі банкнот, монет, записів на рахунках у банках, вона не може бути визнана грошима;
- оскільки криптовалюта не має прив'язки до грошової одиниці жодної з держави, вона не може бути визнана валютою або законним платіжним;
- не може бути визнана електронними грошима;
- криптовалюта не може бути цінним папером;
- криптовалюта не може бути визнана грошовим сурогатом (згідно з його визначенням у Законі України «Про Національний банк України»).

Зростання ринку криптовалют в Україні призвело до прийняття спеціального Закону «Про віртуальні активи» № 2074-IX від 17.02.2022 (не набрав чинності). Цей Закон набирає чинності з дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами, але не раніше дня опублікування цього Закону. Цей Закон врегулює правовідносини, що виникають у зв'язку з оборотом віртуальних активів в Україні, визначає права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, засади державної політики у сфері обороту віртуальних активів [5].

На сьогодні серед регуляторів провідних країн світу, зокрема країн Європейського Союзу, немає єдиного підходу до визначення правового статусу криптовалют та регулювання операцій з ними.

Сьогодні нараховується біля тисячі видів криптовалют (їх кількість постійно змінюється), серед яких найбільшого поширення набули такі як Bitcoin, BitcoinCash, Ethereum, Litecoin та інші. Зростання їх популярності у світі відбувається на тлі відсутності єдиного поняття «крипто валюта» («cryptocurrency») – воно варіюється від ототожнення з поняттями «товар», «платіжний засіб», «розрахункова одиниця» до понять «нематеріальний цифровий актив», «інвестиційний актив», «фінансовий актив», «окремих вид цінних паперів» тощо. Більшість криптовалют працюють на технології блокчейн, тобто кожна транзакція містить інформацію про всі проведені раніше операції в мережі з моменту створення цифрової валюти. Тому, складність обробки транзакцій з криптовалютами постійно зростає, до того ж винагороду отримує лише один майнер, який перший обробив операцію.

Хоча всі транзакції, які відбуваються в блокчейні, зберігаються в загальнодоступному записі та доступні будь-кому для перегляду, особи виконавців транзакцій залишаються невідомими.

Транзакції здійснюються з однієї чи кількох криптоадрес на одну чи декілька адрес призначення. Криптоадреса – це випадковий набір символів, що приблизно є криптоеквівалентом номера банківського рахунку.

В Україні є достатньо торгових точок, ресторанів, кафе й інших закладів, які приймають до оплати ті ж самі біткойни. Поступово й інші криптовалюти в цій сфері отримують застосування.

Оскільки криптовалюта продовжує розвиватися, вкрай важливо, щоб державний і приватний сектори працювали разом, щоб гарантувати, що користувачі можуть здійснювати безпечні транзакції, і щоб злочинці не могли зловживати цими новими активами. Потрібно проводити навчання з правоохоронними органами для більш ефективного запобігання, пом'якшення та розслідування злочинів, пов'язаних із криптовалютою.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України № 2849-IX від 13.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України № 2736-IX від 04.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
3. Рада легалізувала віртуальні валюти в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/8/677595/>
4. Про віртуальні активи: Закон України (не набрав чинності). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222074?an=1>.
5. Платформа даних блокчейн URL: <https://www.chainalysis.com/company/>